

6

Osakeyhtiölain apporttisäätely ja siihen liittyvä tilintarkastajan lausunto: Säätelyn uudistamismahdollisuuksien analysointia

Veikko Vahtera

Apporttia koskevalla säätelyllä pyritään suojaamaan yhtiön osakkeenomistajia ja velkojia mutta myös apportilla osakkeita merkintyyttä, osakeyhtiön hallitusta ja toimitusjohtajaa sekä tilintarkastajaa seuraamuksilta varmistamalla, että apportti vastaa taloudelliselta arvoltaan osakkeiden merkintähintaa. Artikkelissa arvioidaan nykyistä apporttisäätelyä ja mahdollisuuksia keventää säätelyä erityisesti arvoltaan vähäisten apporttien kohdalla. Nykyisen lainsäädännön mukaan tilintarkastajan on otettava kantaa hallituksen selvitykseen apporttiominaisuudesta ja apportin taloudellisen arvon riittävydestä osakkeiden merkintähinnan kattamiseksi. Apporttisäätely ja erityisesti sen vaatimus tilintarkastajan lausunnosta ovat kustannuksiltaan merkittäviä apporttiomaisuuden arvon ollessa vähäinen. Tarkastelun johtopäätöksenä esitetään tilintarkastajan lausunnon vaatimuksen poistamista niissä tapauksissa, joissa vuotuiset apportit jäävät alle tietyn rahamääräisen ylärajan.

Avainsanat: osakeyhtiölaki, apportti, tilintarkastajan lausunto

Kihn, Lili-Anne, Oulasvirta, Lasse, Ruohonen, Janne,
Rönkkö, Jaakko, Urpilainen, Matti & Wacker, Jani (toim.),
Tarkastus, arviointi ja valvonta murroksessa.
Tampere: Tampere University Press, 87–100.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-359-032-8>

Johdanto

Osakkeen merkintähinta voidaan osakeyhtiölain (624/2006, jäljempänä OYL) mukaan maksaa sekä yhtiötä perustettaessa että yhtiön toiminnan aikana osakeannin yhteydessä myös muuten kuin rahana. Apportilla tarkoitetaan osakkeen merkintähinnan maksamista rahan sijasta kokonaan tai osittain muulla omaisuudella, josta käytetään OYL 2:6:ssä ja OYL 9:12:ssä ilmaisua apporttiomaisuus. Yhtiön osakkeenomistajien ja velkojien suojaaminen edellyttää sitä, että apportilla tulee olla vähintään osakkeiden merkintähintamaksua vastaava taloudellinen arvo yhtiölle. Osakeyhtiölaissa on erilaisin sääntelyllisin mekanismein pyritty huolehtimaan siitä, että apporttiomaisuudella on vähintään merkintähintaa vastaava arvo yhtiölle.

OYL 2:6:ssä ja OYL 9:12:ssä on ensinnäkin säädetty siitä, millainen omaisuus ei kelpaa apporttiomaisuudeksi. Toiseksi merkintähinnan maksamisesta apportilla on OYL 2:6:n perusteella määrättävä perustamissopimuksessa tai OYL 9:12:n perusteella osakeantipäätöksessä. Edellä mainittujen kriteerien lisäksi apporttia käytettäessä on laadittava erillinen apporttiselvitys. Lisäksi OYL 2:6:n ja OYL 9:12:n perusteella tilintarkastajan on laadittava lausunto apporttia koskevasta selvityksestä sekä siitä, onko apporttiomaisuudella vähintään maksua vastaava arvo osakeyhtiölle. Mikäli apportilla ei ole ollut merkintähintaa vastaavaa taloudellista arvoa, saattaa siitä aiheutua seuraamuksia uusia osakkeita apportilla merkinneelle osakkeiden merkitsijälle, osakeyhtiön hallitukselle ja toimitusjohtajalle sekä tilintarkastajalle.

Yhtäältä osakeyhtiölain apporttisääntely on tarpeellinen osa osakkeenomistajien ja velkojien suojaa. Toisaalta apporttisääntelyn muutosäännösten keventämistä on kuitenkin perinteisesti pidetty eräänä keinona parantaa pienosakeyhtiöiden asemaa ja helpottaa pääoman keräämistä. (Airaksinen, Rasinaho, Alitalo, Oikarinen, Vammeljoki & Puukka 2020.) Onkin aiheellista arvioida, voisiko osakeyhtiölain nykyistä apporttisääntelyä liberalisoida erityisesti arvoltaan pienimpien apporttimaksujen yhteydessä. Tämä olisi omiaan helpottamaan esimerkiksi ilman osakepääomaa perustettavien osakeyhtiöiden pääomatilanteen korjaamista, jos omistajilla olisi yhtiöön sijoitettavaksi muuta omaisuutta kuin rahaa. Myös muita mahdollisia apporttisääntelyn keventämisvaihtoehtoja, kuten tilintarkastajan lausunnon säätäminen vapaaehtoiseksi, on olemassa. Oikeusministeriö nosti vuonna 2018 esille mahdollisuuden liberalisoida osakeyhtiölain apporttisääntelyä yksityisten osakeyhtiöiden¹ vähimmäisosakepääomavaatimuksesta luopumisen yhteydessä (Oikeusministeriön luonnos hallituksen esitykseksi 2018). Tämä kaavailu ei kuitenkaan johtanut silloin varsinaisiin lainsäädäntötoimiin, ja asian jatkoselvittäminen jatkuu edelleen. Asiaa on vastikään arvioitu valtioneuvoston kanslian tilaamassa ja elokuussa 2020 valmistuneessa

¹ OYL 1:1:n perusteella osakeyhtiö voi olla yksityinen (*yksityinen osakeyhtiö*) tai julkinen (*julkinen osakeyhtiö*).

Roschier asianajotoimiston laatimassa osakeyhtiölain muutostarpeita koskevassa tutkimusraportissa (Airaksinen ym. 2020). Sen perusteella oikeusministeriössä päädyttiin jatkoselvittämään myös osakeyhtiölain apporttisääntelyn uudistamistarvetta ja -vaihtoehtoja.

Tässä artikkelissa tarkastellaan osakeyhtiölain apporttisääntelyn sisältöä erityisesti siihen liittyvän tilintarkastajan lausunnon osalta. Lisäksi kirjoituksessa arvioidaan *de lege ferenda* -näkökulmasta mahdollisuuksia keventää yksityisten osakeyhtiöiden apporttisääntelyä niissä tapauksissa, joissa apporttiomaisuus on taloudelliselta arvoltaan vähäinen, sekä mahdollisuutta säätää tilintarkastajan lausunto apportista vapaaehtoiseksi.

Yhtiöoikeudellisessa kodifikaatiodirektiivissä 2017/1132/EU säännellään julkisten osakeyhtiöiden apporttimenettelyistä ja siihen liittyvästä tilintarkastajan lausunnotta sekä kriteereistä, joilla mainitusta sääntelystä voidaan poiketa. Mainittu direktiivi edellyttää, että tilintarkastajan on lähtökohtaisesti lausuttava apporttiselvityksestä ja apportin arvosta merkittäessä julkisen osakeyhtiön osakkeita suhteellisen harvakuksia poikkeustilanteita lukuun ottamatta. Tämä rajoittaa kansallisten lainsäädäntötoimien mahdollisuutta julkisten osakeyhtiöiden osalta. Osakeyhtiölain apporttisääntelyn keventämistä onkin mielekästä arvioida vain yksityisten osakeyhtiöiden kohdalla.

Osakeyhtiölain apporttisääntely

Apporttia koskevan erityissääntelyn tarve

Apporttisääntelyn tavoitteena on varmistaa se, että maksettaessa osakkeiden merkintähintamaksu rahamaksun sijasta apporttiomaisuudella omaisuudella on merkintähintamaksua vastaava taloudellinen arvo yhtiölle. Osakeyhtiölain apporttisääntely on melko yksityiskohtaista, ja myös apporttimaksun riittämättömyyden seuraamukset ovat moninaiset. Yhtiön hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja sekä tilintarkastaja voivat joutua vahingonkorvausvelvollisiksi, jos he hyväksyvät apporttiomaisuudella tapahtuvan suorituksen, joka ei vastaa taloudelliselta arvoltaan osakkeiden merkintähintaa (HE 109/2005 vp, 45). Sääntelyn yksityiskohtaisuudella halutaan varmistaa, että yhtiö saa kaikissa tilanteissa täyden maksun antamistaan osakkeista. Sääntelyn taustalla vaikuttavat erityisesti velkojen suojan tarve sekä osakkeenomistajien yhdenvertaisen kohtelun periaate (Mähönen & Villa 2019, 67.)

Osakeyhtiölain apporttisääntelyn voidaan nähdä pohjimmiltaan perustuvan nimellisarvoiseen pääomajärjestelmään ja sen alikurssikieltoon. Velkojen ja muiden osakkeiden merkitsijöiden intressissä on saada suojaa sen varmistamiseksi, että ap-

porttiomaisuudella on osakkeiden merkintähintaa vastaava arvo ja että yhtiön tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yhtiön taloudellisesta tilanteesta. (Mähönen & Villa 2019, 66.) Mikäli apporttiomaisuus ei vastaa osakkeiden merkintähintaa, velkojilla ei tällöin ole tilinpäätöstietojen perusteella oikeaa kuvaa siitä, miten yhtiö voi selviytyä tulevista velvoitteistaan.

Apporttisääntelyllä on myös merkittävä osakkeenomistajien suojaamiseen tähtäävä funktio. Jos apporttiomaisuudella ei ole osakkeiden maksua vastaavaa taloudellista arvoa yhtiölle, kyseinen osakkeiden merkitsijä ei maksa osakkeista sitä hintaa, joka hänen olisi tullut osakkeista maksaa. Tämän seurauksena apportilla osakkeita maksava osakkeiden merkitsijä on etuoikeutetussa asemassa suhteessa niihin osakkeenomistajiin, jotka maksavat merkitsemänsä osakkeet rahassa. Myös antiin osallistumattomat osakkeenomistajat voivat lähtökohtaisesti luottaa siihen, että annissa osakkeita merkitään merkintähinnasta. Jos apporttiomaisuudella ei ole maksua vastaavaa arvoa, dilutoituu antiin osallistumattomien osakkeenomistajien omistuksen taloudellinen arvo. Merkintähintaa matalampi apporttiomaisuuden arvo tekee apporttimaksusta myös OYL 1:7:ssä tarkoitetun yhdenvertaisuusperiaatteen vastaisen toimenpiteen. Osakkeita apportilla merkitsevä taho saa tällöin osakeyhtiölaissa kielletyllä tavalla epäoikeutettua etua muiden osakkeenomistajien kustannuksella.

Edellä kuvattujen sääntelyn tavoitteiden saavuttamiseksi OYL 2:6:ssä ja OYL 9:12:ssä on säädetty ensinnäkin siitä, mikä voi olla apporttiomaisuutta. Apporttina tulee kysymykseen vain sellainen omaisuus, jolla on taloudellista arvoa, mikä käytännössä tarkoittaa, että omaisuuden arvo tulee voida merkitä yhtiön taseeseen (Kyläkallio, Iirola & Kyläkallio 2017, 809). Apporttiomaisuus voi olla kiinteää tai irtainta omaisuutta. OYL 2:6:n ja OYL 9:12:n säännöksissä on todettu, että sitoumus työn tai palvelun suorittamiseen ei voi olla apporttiomaisuutta. Tällainen sitoumus olisi taloudelliselta arvoltaan vaikeasti määriteltävissä ja lisäksi tällaiseen suoritukseen liittyisi liikaa epävarmuutta, ettei sitä ole perusteltua hyväksyä osakkeen merkintähinnan maksusuorituksiksi. Sen sijaan estettä ei ole sille, että jo tehdyn työn tai palvelun suorittamisesta johtuvaa velkaa käytetään merkintähinnan kuittaamiseen osakeannin yhteydessä.²

OYL 2:6:ssä ja 9:12:ssä on edellytetty, että apporttiomaisuudella on oltava luovutushetkellä vähintään maksua vastaava taloudellinen arvo yhtiölle. Edellä mainitusta seuraa, että apporttiomaisuuden arvo voi olla korkeampi kuin merkintämaksun määrä. Osakeyhtiölaissa ei ole määritelty sitä, mitä taloudellisella arvolla tarkoitetaan. Oikeuskirjallisuudessa on pidetty selvänä, että esimerkiksi likvideillä rahoitusvaroilla, osakkeilla ja saamisilla on yleensä taloudellista arvoa yhtiölle. Sama koskee yhtiön kannalta muuta käyttökelpoista omaisuutta, ja näin ollen esineitä, koneita ja

² Ks. Airaksinen, Pulkkinen & Rasinaho 2018, 86. Yhtiön perustamisen yhteydessä tällaista kuittausta ei voi luonnollisestikaan olla olemassa, koska yhtiöllä ei voi ennen perustamista olla sellaista velkaa, jota voisi käyttää velan kuittaamiseen.

laitteita, immateriaalioikeuksia sekä kiinteistöjä ja rakennuksia voidaan pitää taseeseen merkittävinä osakkeina, joilla on taloudellista arvoa yhtiölle. (Mähönen & Villa 2019, 70.) OYL 9:12:ssä säädetään myös arvostushetkestä. Säännöksen mukaan apporttiomaisuudella on oltava vähintään maksua vastaava taloudellinen arvo yhtiölle nimenomaan luovutushetkellä. Näin ollen omaisuuden arvolla ennen tai jälkeen luovutushetken ei ole merkitystä sen kannalta, miten sen suhdetta apporttimaksuun tulee arvioida – arvostushetki on omaisuuden luovutushetki.

Estettä ei ole sille, etteikö apporttiomaisuutena voida käyttää myös sellaista omaisuutta, joka on pantattu tai muusta syystä toisen osapuolen hallinnassa.³ Muussa hallinnassa olevaa omaisuutta on esimerkiksi vuokrattu omaisuus. Pantattua apporttiomaisuutta ei voida kuitenkaan arvostaa korkeampaan arvoon kuin mitä omaisuudella on, jos omaisuus joudutaan täysimääräisesti käyttämään niiden velvoitteiden maksamiseen, jotka voidaan periä pantista (Kyläkallio ym. 2017, 810). Jos apporttiomaisuus on pantattu, heijastuu se myös apporttiselvitykseen. Kun apporttiselvityksessä on mainittava omaisuuden arvostamiseen vaikuttavat seikat, tulee selvityksessä käytännössä mainita myös se, miten panttaus vaikuttaa apporttina olevan omaisuuserän arvoon.⁴ Pantatun omaisuuden osalta osakkeiden merkintämaksun tuleminen apporttiomaisuudella yhtiölle edellyttää siirtoilmoituksen tekemistä pantattua omaisuutta hallussaan pitävälle pantinantajalle (Mähönen & Villa 2019, 69).

Apporttiomaisuuden käyttämisestä osakkeiden merkintähinnan maksamisessa on osakeannin yhteydessä mainittava OYL 9:12:n perusteella osakeantipäätöksessä. Silloin, kun kysymys on perustettavan osakeyhtiön osakkeiden merkinnästä, on apportin käyttämisestä määrättävä OYL 2:6:n perusteella perustamissopimuksessa. Edellä mainitusta seuraa, ettei esimerkiksi yhtiön hallitus voi itsenäisesti päättää osakkeiden merkintähinnan maksamisesta apporttiomaisuudella ilman osakkeenomistajien hyväksyntää. Perustamisen tai osakeannin yhteydessä sovittava apporttiehto voidaan laatia osapuolta oikeuttavaksi tai velvoittavaksi. Apporttiehto voidaan laatia myös siten, että osake on maksettava kokonaan tai osittain apportilla. Tällöin osakkeen merkintähintaan ja sen maksuun sovelletaan apporttisääntelyä vain siltä osin, kun osake maksetaan apportilla. (Mähönen & Villa 2019, 67.) Tavallisesti perustamissopimuksen apporttiehdossa on syytä mainita, keitä merkitsijöitä ehto koskee. Jos tästä ei ole mainintaa, ehdon on lähtökohtaisesti tulkittava koskevan kaikkia merkitsijöitä. (HE 109/2005 vp, 56.)

---

³ Ks. tästä HE 89/1996 vp, 56.

⁴ Ks. Hiltunen & Kunnas 2017, 62. Pantatut osakkeet apporttina, jossa vastaava on todettu pantattavien osakkeiden yhteydessä.

Selvitys apporttiomaisuudesta ja apportin arvostaminen

OYL 2:6:n perusteella perustamissopimuksessa ja OYL 9:12:n perusteella osakeantipäätöksessä on oltava apporttiselvitys. Apporttiselvityksessä yksilöidään apporttiomaisuus ja sillä suoritettava maksu sekä selvitetään omaisuuden arvostamiseen vaikuttavat seikat ja omaisuuden arvostamisessa noudatettavat menetelmät. Teknisesti apporttiselvitys voidaan kirjoittaa osaksi perustamissopimusta tai osakeantipäätöstä taikka vaihtoehtoisesti ottaa liitteeksi, johon sopimuksessa tai osakeantipäätöksessä viitataan. (HE 109/2005 vp, 56.)

Apporttiselvityksessä on yksilöitävä sen kohteena oleva omaisuus. Yksilöintitapa riippuu siitä, millaisesta apporttiomaisuudesta on kysymys. Se voi tarkoittaa esimerkiksi osakkeiden nimien ja määrän toteamista tai kiinteistön kiinteistötunnusta ja muita perustietoja. Maksun osalta apporttiselvityksestä on käytävä ilmi, kuinka suuri osakkeiden merkintähinta apportilla on tarkoitus maksaa. Kun apporttiselvityksessä selvitetään omaisuuden arvostamiseen vaikuttavia seikkoja, on otettava huomioon erityisesti apportin arvo juuri kysymyksessä olevalle yhtiölle ja sen liiketoiminnalle. Apporttiomaisuuden arvoa yhtiölle joudutaankin yleensä tarkastelemaan tapauskohtaisesti ottaen huomioon sekä apportin saavan yhtiön että apporttina käytettävän omaisuuden piirteet.

Apporttiomaisuuden arvostamisessa noudatetut menetelmät ovat riippuvaisia apporttina käytettävän omaisuuserän luonteesta. Selvityksessä on mainittava, mitä omaisuuden arvostusmenetelmää tai -menetelmiä omaisuuden arvostamisessa on sovellettu. Se saattaa tarkoittaa esimerkiksi omaisuuden markkina-, verotus-, tuotto- tai substanssiarvoa taikka näiden yhdistelmää. (Kyläkallio ym. 2017, 46.) Apporttiselvityksessä saattaa myös olla useita arvostusmenetelmiä, jolloin selvityksestä tulee ilmetä niiden keskinäiset suhteet tai painoarvot. Apporttiomaisuuden arvostamismenetelmään on kiinnitettävä apporttiselvityksessä erityistä huomiota. Esimerkiksi osakkeiden arvostamiseen ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa, mikä johtaakin siihen, ettei osakkeella voida katsoa olevan yhtä ainoaa oikeaa arvoa. Apporttiomaisuuden, kuten osakkeiden, arvostusmenetelmän tulee kuitenkin olla yleisesti hyväksytty menetelmä kyseisen kaltaisen omaisuuden arvostamisessa.

Apporttiselvityksen ja siitä annettavan tilintarkastajan lausunnon laiminlyönnistä voi seurata apporttiomaisuudella osakkeita merkitsevälle taholle erityinen sanktio. Jos OYL 2:6.2:n ja OYL 9:12.2:n säännöksiä ei ole noudatettu, osakkeiden merkitsijällä on velvollisuus näyttää, että omaisuudella oli maksua vastaava taloudellinen arvo yhtiölle. Puuttuva määrä on maksettava yhtiölle rahassa. Käytännössä osakeyhtiölain apporttisääntelyn sivuuttamisesta siis seuraa osakkeiden merkitsijälle velvollisuus

taata se, että apporttiomaisuudella todella oli vähintään merkintähintamaksua vastaava arvo.⁵

Tilintarkastajan lausunto apporttiselvityksestä

Tilintarkastajan lausunto

OYL 2:8.4:n ja 9:14.4:n mukaan, jos osake on maksettu apporttiomaisuudella, rekisteri-ilmoitukseen on lisäksi aina liitettävä tilintarkastajan lausunto OYL 2:6.2:ssa ja OYL 9:12.1:ssa tarkoitetusta selvityksestä ja siitä, oliko omaisuudella vähintään maksua vastaava taloudellinen arvo yhtiölle. Se, että edellä mainituissa säännöksissä mainitaan sana ”aina” merkitsee, että tilintarkastajan apporttia koskeva lausunto on annettava silloinkin, kun osakeyhtiöllä ei muuten ole laista tai yhtiöjärjestyksestä johdettavaa velvollisuutta valita tilintarkastajaa. Tilintarkastajan lausunto on hankittava siis silloinkin, kun yhtiö ei täytä muuten kriteereitä, joiden perusteella yhtiössä on oltava tilintarkastaja.

Osakeyhtiölain edellyttämän tilintarkastajan lausunnon voi antaa yhtiön oma tilintarkastaja tai muu tilintarkastaja (Airaksinen ym. 2018, 789). Vaikka yhtiöllä olisi yhtiöjärjestyksen määräyksen perusteella oltava useampi kuin yksi tilintarkastaja, riittää apporttilausuntoon yhden tilintarkastajan lausunto. Yleensä voidaan pitää kaikkein tarkoituksenmukaisimpana yhtiön oman tilintarkastajan käyttämistä, koska tilintarkastaja tuntee asiakkaan entuudestaan (Airaksinen ym. 2018, 105). Tällöin tilintarkastajan on yleensä helpompi arvioida sitä, onko apporttiomaisuudella vähintään osakkeiden merkintähintaa vastaava arvo juuri kyseiselle osakeyhtiölle.

Tilintarkastajan lausunnon sisältö

OYL 2:8.4:n ja 9:14.4:n säännösten sanamuodoista seuraa, että tilintarkastajan on periaatteessa otettava kantaa kahteen eri asiaan: yhtäältä hallituksen selvitykseen apporttiomaisuudesta sekä toisaalta siihen, onko omaisuudella vähintään merkintähintaa vastaava arvo osakeyhtiölle.

Oikeuskirjallisuuden mukaan tilintarkastaja voi lausunnossa todeta vain lyhyesti hyväksyvänsä apporttiselvityksen ja katsovansa omaisuuden arvon riittäväksi (Kylä-

---

⁵ Erikseen on huomattava myös se, että jos apporttiomaisuus ei ole apporttiomaisuudeksi kelpavaa tai sen arvo yhtiölle alittaa perustamissopimuksessa tai osakeantipäätöksessä rahamääräisenä ilmaistun osakkeiden merkintähinnan, merkitsijä voi olla myös yleisten velvoiteoikeudellisten sääntöjen nojalla velvollinen suorittamaan puuttuvan määrän. Näin voi olla silloin, jos apporttiomaisuus ei esimerkiksi vastaa siitä annettuja tietoja. Ks. HE 109/2005 vp, 45.

kallio ym. 2017, 47). Oikeuskirjallisuudessa on kuitenkin myös katsottu, että tilintarkastajan lausunnoksi ei riittäisi sen toteaminen, että hallituksen selvityksen perusteella apporttiomaisuus vastaa osakkeiden merkintähintaa (Mähönen & Villa 2019, 73). Oikeuskirjallisuudessa näyttäisi olevan kahta erilaista linjausta siitä, millaista tilintarkastajan lausuntoa voidaan pitää riittävänä. Näkemysero vaikuttaa kuitenkin näennäiseltä. Tilintarkastajan lausunnon asetettavia vaatimuksia ei tule tulkita liian ahtaasti. Periaatteessa on pidettävä riittävänä, että tilintarkastajan lausunnossa on otettu kantaa yhtäältä apporttiselvitykseen ja toisaalta siihen, että apporttiomaisuudella on riittävä arvo. Jos tilintarkastaja pitää apporttiselvitystä asianmukaisena ja oikein laadittuna, siitä seuraa lähtökohtaisesti myös se, että apportilla on merkintähintamaksua vastaava arvo yhtiölle. Jälkimmäisen näkemyksen on katsottava tarkoittavan sitä, ettei tilintarkastajan lausunto voi olla ainoastaan toteava eli hänen on itsenäisesti arvioitava apporttiselvityksen asianmukaisuutta ja sitä, onko omaisuudella merkintähintamaksua vastaava arvo yhtiölle.

Yksi toimintavaihtoehto on se, että tilintarkastaja ottaa yksityiskohtaisesti kantaa apporttiselvityksen arvonmääritykseen sekä arvonmääritysmenetelmään. Estettä ei ole sillekään, että tilintarkastaja tekee lisäksi oman arvonmäärityksensä apporttiomaisuudesta joko apporttiselvitystä vastaavalla arvonmääritysmenetelmällä tai muulla arvonmääritysmenetelmällä. Säännöksen perusteluissa on todettu, että tilintarkastaja voi lausunnossaan esimerkiksi katsoa, että omaisuus tulee arvostaa muuta kuin apporttiselvityksessä omaksuttua menetelmää noudattaen. Tämä ei kuitenkaan estä häntä katsomasta omaisuuden arvoa riittäväksi, jos hän lausunnossa soveltamallaan arvostusmenetelmällä päätyy tällaiseen tulokseen.

Tilintarkastajan lausunnon merkityksestä

Tilintarkastajalla on nähty olevan merkitystä osakkeenomistajien lisäksi yhtiön sidosryhmille, kuten yhtiön velkojille, yhteistyökumppaneille sekä yhteiskunnalle (yleinen etu).⁶ Myös tilintarkastajan apporttilausunnon voidaan nähdä suojaavan kaikkia mainittuja tahoja. Käytännössä tilintarkastaja on yhtiöön nähden ulkopuolinen taho, joka arvioi yhtiöissä tehtävien päätösten ja toimenpiteiden lainmukaisuutta. Tilintarkastukseen yleisesti liittyvät suojankohteet sekä laillisuustarkastelu kuuluvat myös tilintarkastajan apporttilausuntoon.

Tilintarkastajan lausunto antaa suojaa osakkeenomistajille, jotta yhtiön osakkeita ei olisi mahdollista merkitä alle merkintähinnan yhtiön muiden osakkeenomistajien kustannuksella. Lisäksi yhtiön velkojia ja yhteistyökumppaneita suojataan siltä, et-

⁶ Ks. Ruohonen 2020, 52 sekä ratkaisu KKO 1998:127, jossa on korostettu tilintarkastuskertomuksen merkitystä laajalle viiter ryhmälle.

tei taseeseen muodostu yliarvostettuja taseen eriä, jotka antaisivat virheellisen kuvan yhtiön oman pääoman arvosta ja yhtiön yleisestä vastuukyvystä. Tilintarkastajan apporttilausunnon yhteiskunnallinen vaikutus näyttäytyy yksittäistä apporttimaksua laajempänä vaikutuksena, jolla turvataan yleisesti yritystoiminnan asianmukaisuutta ja tilinpäätöstietojen oikeellisuutta yhteiskunnassa.

Kun edellä mainittujen suojan kohteena olevien tahojen suojan tarvetta tarkastellaan, on suojan tarve ilmeisin silloin, kun kysymyksessä on arvoltaan suuri apportti. Jos apportilla maksettava osakkeiden merkintähinta on pieni, ei siihen sisältyvällä riskillä apporttiomaisuuden arvosta ole myöskään olennaista vaikutusta yhtiön osakkeenomistajien, yhteistyökumppanien tai velkojien asemaan. Toisaalta silloin, kun apporttiomaisuudella maksettava osakkeiden merkintähinta on korkea, korostuu osakkeenomistajien ja velkojien suojantarve sekä yleinen apporttiomaisuuden arvoon liittyvä luotettavuuden vaatimus. Apporttisääntelyn uudistamista on arvioitava näiden seikkojen valossa.

Apporttisääntelyn uudistamismahdollisuudet

Tarve apporttisääntelyn keventämiseen

Osakeyhtiömuoto on nykyisin laajasti käytössä pienten yritysten yritysmuotona. Lisäksi 1.7.2019 voimaan tullut vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistuminen on omiaan alentamaan kynnystä osakeyhtiöiden perustamiseen. Vähimmäisosakepääomavaatimuksen poistaminen helpottaa osakeyhtiöiden perustamista erityisesti silloin, kun perustajalla ei ole sijoitettavaksi yhtiöön rahaa sen alkutaipaleella. Apporttiomaisuuden käytön helpottamista on monesti perusteltu pienten yritysten tarpeella kerätä lainsäädännön edellyttämä vähimmäispääoma. Vähimmäispääomavaatimuksen poistamisen voidaan katsoa osaltaan vähentävän tarvetta keventää apporttisääntelyä, kun laissa säädettyä vähimmäispääomaa ei ole. Asiasta voidaan tehdä myös päinvastainen johtopäätös. Apporttisääntelyn keventämisellä voisi olla periaatteellista merkitystä, jos pienten apporttien käyttäminen olisi pienimmissä osakeyhtiöissä taloudellisesti mielekästä.⁷ Pienen osakeyhtiön perustajalla saattaa olla rahan sijasta muuta omaisuutta, mitä voitaisiin sijoittaa yhtiöön perustamisvaiheessa. Tällainen omaisuus voi olla esimerkiksi pienyhtiön toiminnassa tarvittavia atk-laitteita tai muita vastaavia työvälineitä. Nykyisen apporttisääntelyn raskaudesta eli siitä, että apporttista on aina laadittava apporttiselvityksen lisäksi tilintarkastajan lausunto, seuraa,

---

⁷ Ks. osakepääomavaatimuksen poistamisen vaikutuksesta apporttisääntelyn keventämisen mielekkyyteen HE 238/2018 vp, 11 ja Roschier 2020, 176, Selvitys osakeyhtiölain muutostarpeista kilpailukykytekijänä.

ettei taloudelliselta arvoltaan pienten, korkeintaan muutamien tuhansien eurojen apportteja ole apporttimerkinnästä aiheutuvien kustannusten takia mielekästä käyttää.

Vaikka oman pääoman määrälle ei ole enää vähimmäisvaatimusta, on oman pääoman määrällä kuitenkin merkitystä arvioitaessa sitä, onko yhtiöllä velvollisuus tehdä OYL 20:23:n tarkoittama ilmoitus yhtiön oman pääoman menettämisestä. Jos apporttisääntelyä kevennetään pienten apporttien osalta, helpottaisi se pienten osakeyhtiöiden pääomittamista silloin, kun perustajilla on yhtiön toiminnassa tarvittavaa omaisuutta. Tämä olisi omiaan kannustamaan yhtiön pääomittamiseen ja pienentäisi todennäköisyyttä oman pääoman menettämiseen.⁸

Uudistamisvaihtoehdot

Edellä mainitussa vuoden 2018 hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettiin apporttisääntelyn merkittävää keventämistä. Kaavaillussa mallissa apporttisääntely olisi kohdistunut vain osakepääomaltaan suurimpiin osakeyhtiöihin. Hallituksen esitysluonnoksessa vaatimus osakepääoman maksua koskevasta tilintarkastajan lausunnosta tai muusta selvityksestä ehdotettiin muutettavaksi siten, että vaatimus koskee vain julkista osakeyhtiötä ja sellaista yksityistä osakeyhtiötä, jonka osakepääoma on vähintään 80 000 euroa. (Hallituksen esitysluonnos 2018.)

Osakepääoman määrään sidottua sääntelyn soveltamisalaa voidaan pitää ongelmallisena. Näin ollen ei ollutkaan yllätys, että hallituksen esitysluonnoksen ehdotus kohtasi lausuntovaiheessa huomattavaa kritiikkiä. Kritiikki kohdistui erityisesti siihen, että kun apporttisääntelyn soveltaminen sidotaan osakepääoman määrään, raja-alue ei kohdistu itse apportin arvoon, mikä on velkojien ja osakkeenomistajien suojan kannalta keskeisempää kuin yhtiön osakepääoman määrä. Jos yhtiön osakepääoma on korkea, ei määrältään vähäisellä apportilla ole merkitystä velkojien suojan kannalta. Toisaalta, vaikka osakepääoma on matala, voidaan yhtiön osakkeita merkitä apportilla, joka on määrältään huomattava ja jolla on merkitystä velkojille.⁹

Apporttisääntelyn keventämismuutoksina on nähty tilintarkastajan lausunnosta luopuminen, apporttisääntelyn keventäminen pienempien apporttien tai pienimpien osakeyhtiöiden kohdalla, tilintarkastajan lausunnon säätäminen vapaaehtoiseksi sekä apporttia koskevien kaupparekisteritietojen saatavuuden parantaminen.¹⁰ Mikään edellä mainituista ehdotuksista ei ratkaisisi kaikkia apporttisääntelyyn liittyviä on-

⁸ Ks. Vahtera, Ruohonen, Kärki, Salminen & Saukkola 2020, 50, Selvitys osakeyhtiön velkojien suojan selventämisestä ja suojamenettelyiden helpottamisesta.

⁹ Ks. Veikko Vahteran lausunto hallituksen esitysluonnoksesta.

¹⁰ Selvitys osakeyhtiölain muutostarpeista kilpailukykytekijänä (Airaksinen ym. 2020, 177–183), jossa on lisäksi käyty läpi muita, aiemmin esillä olleita apporttisääntelyn uudistamisvaihtoehtoja. Tällaisina muina, aiemmin esitettyinä keventämismuutoksina on pidetty muusta apporttiselvityksestä kuin tilintarkastajan lausunnosta luopumista, tiettyjen omaisuuserin, kuten komman-

gelmiä, kuten arvostuskysymyksiä laajoissa liiketoimintasiirroissa. Erikseen on huomattava vielä se, että apporttisääntelyn soveltaminen osakkeiden maksamiseen on riippumaton siitä, merkitäänkö osakkeista maksettava määrä osakepääomaan vai sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Tällä ei kuitenkaan voi katsoa olevan sanottavaa merkitystä apporttisääntelyn suojafunktioiden osalta.

Tilintarkastajan lausunnon säätäminen vapaaehtoiseksi kaikkien apporttimaksujen osalta on varteenotettava vaihtoehto. Kysymys on tällöin siitä, että jos tilintarkastajan lausuntoa apporttiomaisuudesta ei ole hankittu, osakkeiden merkitsijällä on velvollisuus näyttää nykyistä OYL 2:6:ää vastaavasti, että omaisuudella oli maksua vastaava taloudellinen arvo yhtiölle. (Airaksinen ym. 2020, 182.) Tässä mallissa itse apporttiselvitys olisi kuitenkin tehtävä, mitä voi pitää perusteltuna. Mallin ongelmana voidaan pitää sitä, että se mahdollistaa arvoltaan suurimpien apporttiomaisuuksien apporttiselvitysten jättämisen johdon selvityksen varaan ja tilintarkastajan tarkastamisen ulkopuolelle. Tällöin sääntely liberalisoituisi myös niiden apporttien osalta, joihin kohdistuu osakkeenomistajien ja sidosryhmien suurin suojantarve. Mainittu vaikutus on tämän vaihtoehdon suurin heikkous.

Mikäli tilintarkastajan lausunnosta luopumista apporttiselvityksen osalta kokonaan pidetään liian radikaalina ehdotuksena, olisi apporttisääntelyä mahdollista liberalisoida vain pienimpien apporttimaksujen osalta (Airaksinen 2020, 185). Tällöin vaihtoehtoina voisi olla tilintarkastajan lausunnon sekä apporttiselvityksen rajaaminen osakepääomaltaan suurimpiin osakeyhtiöihin tai lausunnon sitominen tiettyihin apporttimaksujen raja-arvoihin.

Kevennetyn apporttisääntelyn soveltaminen tai apporttisääntelystä luopuminen olisi joka tapauksessa aiheellista sitoa yhtiön osakepääoman sijasta siihen, mikä itse apportin arvo on. Jos apportin arvo alittaa tietyn euromäärän, olisi siihen mielekästä soveltaa kevennettyä apporttisääntelyä tai luopua apporttisääntelystä kokonaan. Mikäli apporttisääntely olisi sidottu pelkästään apportin arvoon, saattaisi se kannustaa apporttimaksun pilkkomiseen osiin. Näin ollen merkittäessä yhtiön osakkeita maksumalla osakkeet esimerkiksi toisen yhtiön osakkeilla, olisi merkintöjä mahdollista tehdä usealla eri kerralla niin, ettei kevennetyn apporttimaksun raja ylittyisi millään yksittäisellä merkintäkerralla. Tällaisen varsinaisen apporttisääntelyn kiertämisen ehkäisemiseksi olisikin aiheellista sitoa kevennetyn apporttisääntelyn soveltamisala yhtiön tilikauden aikana maksettujen apporttimaksujen kokonaismäärään yksittäisen apporttimaksun sijasta. Mikäli tietty raja-arvo ylittyisi, tulisi rajan ylittävän apporttiomaisuuden osalta saada tilintarkastajan lausunto, ennen kuin apportilla merkityt osakkeet voidaan ilmoittaa rekisteröitäväksi. Apportin arvoon sidottu apporttisään-

---

diittiyhtiön, rajaamista apporttisääntelyn ulkopuolelle tai sääntelyn soveltamista ainoastaan osakepääomaan merkittävään määrään.

tely vastaisi myös hyvin yhtiön osakkeenomistajien, velkojien, sidosryhmien sekä yhteiskunnan yleiseen suojantarpeeseen.

Oma erillinen kysymys liittyy vielä siihen, että jos apporttisääntelyä kevennetään pienimpien apporttien kohdalla, tulisiko tilintarkastajan lausunnon ohella luopua myös apporttiselvityksestä. Koska itse apporttiselvitykselle ei ole asetettu erityisiä muotovaatimuksia, on se periaatteessa toteutettavissa suhteellisen yksinkertaisena. Kun lisäksi yhtiön johdolla on pienempienkin apporttimaksujen osalta velvollisuus varmistua yhtiön ja sen kaikkien osakkeenomistajien edusta, voidaan suositeltavana pitää apporttisääntelyn keventämistä ainoastaan tilintarkastajan lausunnosta luopumisen osalta. Apporttiselvityksen laatiminen osoittaa, että yhtiön johto on arvioinut ja harkinnut apporttiomaisuuden arvoa. Jos apporttiselvitys tosiasiasa laiminlyödään tai tehdään ilmeisen virheellisesti tai puutteellisesti, voi siitä seurata yhtiön johdolle vahingonkorvausvastuu.

Johtopäätökset

Apporttimaksua koskevat osakeyhtiölain säännökset ovat tärkeä mekanismi osakkeenomistajien ja velkojien suojaamiseksi. Sen keskeiset elementit ovat apporttiselvitys ja osakkeita apporttiomaisuudella merkitsevän tahon velvollisuus maksaa puuttuva määrä yhtiölle, jos apporttisääntelyä ei ole noudatettu. Näitä mekanismeja täydentää tilintarkastajan lausunto apporttiselvityksestä ja apportin arvosta.

Apporttisääntely ja siihen liittyvä tilintarkastajan lausunto ovat kuitenkin byrokraatialtaan ja hallinnollisilta kustannuksiltaan huomattavan raskaita menettelyitä silloin, kun apporttiomaisuus on arvoltaan vähäinen. Tämä koskee erityisesti tilintarkastajan lausuntoa, kun apporttiomaisuuden arvo on suhteellisen matala. Kun osakeyhtiöiden vähimmäispääomasääntelystä on luovuttu, mutta yhtiöllä on edelleen velvollisuus tehdä ilmoitus yhtiön oman pääoman menettämisestä, olisi osakeyhtiölaissa aiheellista sallia riittävä mahdollisuus myös muuna kuin rahana yhtiöön sijoitettavaan omaan pääomaan. Vaikka tämä periaatteessa helpottaa apportin kiellettyä yliarvostamista, hallituksen vahingonkorvausvastuun riski pienentää tehokkaasti kannustinta apporttiomaisuuden yliarvostamiseen. Osakeyhtiölain nykyisen apporttisääntelyn liberalisointi onkin perusteltua. Edellä esitetty argumentaatio apporttisääntelyn keventämiseksi ei kuitenkaan sovellu kaikilta osin sellaisiin tilanteisiin, joissa apportin arvo on huomattavan korkea. Tällöin tilintarkastajan lausunnon kustannus suhteessa apportin määrään ei muodostu korkeaksi ja myös osakkeenomistajien, velkojien sekä muiden sidosryhmien suojantarve on sitä suurempi, mitä isommasta apporttimaksusta on kysymys. Näin ollen nykyisen apporttisääntelyn säilyttäminen arvoltaan suurimpien apporttiomaisuuserien kohdalla on varsin perusteltua.

Tämän artikkelin johtopäätöksenä suositellaankin, että OYL 2:6:n ja 9:12:n muutetaan apporttisääntelyn osalta rajaamalla vaatimus tilintarkastajan lausunnosta pienempien apporttien ulkopuolelle. Suositeltavana voitaisiin pitää, että tilintarkastajan lausuntoa voitaisiin vaatia silloin, jos vuosittaiset apportit ylittävät tietyn rahamääräisen alarajan, kuten 25 000 euroa, jottei sääntely kannusta apporttimaksujen pilkkomiseen kevennetyn apporttisääntelyn piiriin pääsemiseksi.¹¹

---

¹¹ OYL 2:8,5:n säännös voisi olla esimerkiksi seuraava: Tilintarkastajan lausunto voidaan jättää yksityisessä osakeyhtiössä laatimatta, jos kyseisen tilikauden aikana apportilla maksetut osakkeiden merkintähinnat alittavat kokonaisuutena 25.000 euroa.

Lähteet

- Airaksinen, M., Pulkkinen, P. & Rasinaho, V. 2018. *Osakeyhtiölaki I*. Helsinki: Alma Talent.
- Airaksinen, M., Rasinaho, V., Alitalo, A., Oikarinen, M., Vammeljoki, M. & Puukka, J. 2020. *Selvitys osakeyhtiölain muutostarpeista kilpailukykytekijänä*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:39. VNK. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-912-7>
- Hiltunen, E. & Kunnas, T. 2017. Pantatut osakkeet apporttina. *Helsinki Law Review* 1/2017.
- Kyläkallio, J., Iirola, O. & Kyläkallio, K. 2017. *Osakeyhtiö II*. Helsinki: Edita.
- Mähönen, J. & Villa, S. 2019. *Osakeyhtiö III – Corporate Governance*. 3., uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent.
- Ruohonen, J. 2020. *Tilintarkastaja osakeyhtiön hallinnon tarkastajana*. Helsinki: Alma Talent.
- Vahtera, V., Ruohonen, J., Kärki, A., Salminen, L. & Saukkola, L. 2020. *Selvitys osakeyhtiön velkojensuojan selventämisestä ja suojamenettelyiden helpottamisesta*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:37. VNK. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-923-3>

Säädökset

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2017/1132, annettu 14 päivänä kesäkuuta 2017, tietyistä yhtiöoikeuden osa-alueista.
- Osakeyhtiölaki 624/2006

Lain esityöt

- HE 238/2018 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääomavaatimuksen poistamista koskevaksi lainsäädännöksi.
- HE 109/2005 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi.
- HE 89/1996 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi osakeyhtiölain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.
- Oikeusministeriön luonnos hallituksen esitykseksi. Hallituksen esitys yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääomavaatimuksen poistamiseksi. 2018. Saatavilla <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=7ea433ad-bcff-41a5-bb1c-b3f5ad45acc4>

Tuomioistuinratkaisut

- KKO 1998:127